

Gaziantep University Journal of Educational Sciences
Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi
e-ISSN: 2667-5145

Lisansüstü Öğrencilerin Bilimsel Araştırma Sürecine İlişkin Görüşleri

Graduate Students' Opinions on the Scientific Research

Sümeyra Zeynep ET^a, Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ^b

Article Info/Makale Bilgi

Received/Alındı: 20/09/2021

Revised/Düzeltildi: 08/01/2022

Accepted/Kabul edildi: 06/04/2022

Anahtar kelimeler:

Bilimsel araştırma, bilimsel araştırma yeterliliği, lisansüstü eğitim

Keywords:

Scientific research, scientific research competencies, graduate education

ÖZ

Bilimsel araştırma yapma yeterliğine sahip bireylerin varlığı ülkelerin bilim ve teknoloji gibi alanlarda söz sahibi olmaları bakımından oldukça önemlidir. Bu nedenle eğitim sistemlerinin hedefleri arasında bilimsel araştırma yapma yeterliğine sahip bireylerin yetiştirilmesi yer almaktadır. Yükseköğretim ve lisansüstü eğitim kademeleri ise bu yeterliliğe sahip bireylerin yetiştirilmesini misyon edinen kurumlardandır. Bu bağlamda lisansüstü eğitime devam eden bireylerin bilimsel araştırma yeterlikleri ile ilgili yapılacak farklı çalışmaların önemli olduğu düşünülmektedir. Lisansüstü eğitime devam eden bireylerin bilimsel araştırma sürecine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Nitel araştırma desenine uygun olarak yürütülen araştırmanın veri toplama aracını ise yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu 30 yüksek lisans ve doktora öğrencisi oluşturmaktadır. Elde edilen sonuçlardan bazıları ise şu şekildedir: lisansüstü araştırmanın problem durumunu belirlerken en fazla orijinal olması ve bilime katkı sağlaması”, araştırmanın yöntemini belirlerken “araştırmanın amacı ve problem durumu” unsurlarına dikkat edildiği tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra araştırma verilerinin analizi ve araştırmalarına uygun ölçme aracı geliştirme noktalarında katılımcıların kendilerini eksik hissettiklerini söylemek mümkündür.

ABSTRACT

The existence of individuals who have the competence to conduct scientific research is very important for countries to have a say in fields such as science and technology. For this reason, training of individuals who have the competence to conduct scientific research is among the goals of education systems. Higher education and graduate education levels are among the institutions that take the training of individuals with this qualification as a mission. In this context, it is thought that different studies on the scientific research competencies of individuals who continue their postgraduate education are important. The aim of this study is to determine the opinions of individuals who continue their graduate education on the scientific research process. The data collection tool of the research conducted in accordance with the qualitative research design is a semi-structured interview form. The study group of the research consists of 30 graduate and doctoral students. Some of the results obtained are as follows: It has been determined that they pay attention to the elements of "the aim of the research and the problem situation" while determining the method of the research. In addition, it is possible to say that the participants felt incomplete in the analysis of the research data and the development of measurement tools suitable for their research.

Cite as: Et, S. Z. & Gömleksiz, M. N. (2022). Lisansüstü öğrencilerin bilimsel araştırma sürecine ilişkin görüşleri. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 59-82.

^a Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Kastamonu, Türkiye, szeynepet@kastamonu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-0176-4788

^b Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Elazığ, Türkiye, ngomleksiz@firat.edu.tr ORCID ID: 0000-0002- 8268-0163

Giriş

Günümüzde bilgiye verilen önem arttıkça pek çok ülkede eğitim; sosyal, hukuk, ekonomi ve teknoloji gibi farklı alanlarda ilerleme ve gelişmelerin yolu olarak görülmeye başlanmıştır. (Dilci, 2019; Sözer & diğerleri, 2002). Yaşanan bu ilerleme ve gelişimlere uyum sağlayabilmek için ise kaliteli eğitimler neticesinde yetişmiş nitelikli insan gücüne (Çelenk & Bayar, 2019) bir başka ifadeyle araştıran, sorgulayan, teknolojiyi kullanabilen, üst düzey düşünme becerilerine sahip bireylere duyulan ihtiyaç artmıştır (İnel Ekici & diğerleri, 2020; Kabasakal & Yel, 2020). Yükseköğretim, ülkelerin nitelikli insan gücünü yetiştirmeleri noktasında potansiyel bir role sahiptir (İlter, 2020). Bahsi geçen özelliklere sahip bireylerin yetiştirilmesi için ise yükseköğretim kademesinde çeşitli programların varlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu programların başında lisansüstü eğitim gelmektedir (Sayan & Aksu, 2005). Lisansüstü eğitim, lisans eğitiminden sonra bireylere ilgi duydukları alanda araştırma yapmayı öğreten, araştırma yoluyla bilim ve teknoloji üretebilen bilim insanı yetiştirmeyi hedefleyen planlı ve programlı bir eğitim kademesidir (Nayır, 2011). Lisansüstü eğitim bir bakıma ülkelerin ilerlemesi için gerek duyulan bilim insanlarının ve nitelikli insan gücünün yetiştirilmesini (Bozan, 2012; Çelenk & Bayar, 2019; Koşar & diğerleri, 2019; Toprak & Taşgın, 2020; Tonbul, 2016) araştırma ve sorgulama yoluyla sağlayan bilimsel faaliyetlerdir (Eskici & Çayak, 2017; İnel & diğerleri, 2020).

İlgili araştırmalar incelendiğinde lisansüstü eğitimin birçok işlevi olduğunu söylemek mümkündür (Kurtoğlu Erden & Seferoğlu, 2021). Bu eğitim kademesinin işlevleri arasında ürettiği bilgiyi paylaşabilen, araştırmacı, bilimsel tutum ve davranışlara sahip bireylerin yetiştirilmesi yer almaktadır (Ünal & Ada, 2007). Böylece lisansüstü eğitim gören bireylerden araştırmacı kimliğine ve bilimsel araştırma ile ilgili bilgi, beceri ve yeterliklere sahip olmaları beklenmektedir (Dilci, 2019; Kart & Gelbal, 2014). Lisansüstü eğitim etkinlikleri sayesinde gerçekleştirilen bilimsel araştırmalar ülkelerin kalkınmalarına katkı sağlamaktadır (İnel & diğerleri, 2020). Bu bağlamda ülkelerin kalkınmalarını sağlama noktasında bilimsel araştırma yeterliğine sahip bireylerin varlığı oldukça önemlidir. Lisansüstü eğitimin diğer işlevlerinden biri ise, bilimin üretilmesi ve yayılması faaliyetleridir. Makale, konferans bildirisi, yüksek lisans ve doktora tezleri ise bilimin üretilme ve yayılması noktasında ön plana çıkan faaliyetler arasında yer almaktadır (Can & Ceyhan, 2015; Dursun & Yar Yıldırım, 2020). Bu faaliyetler içerisinde yer alan bireylerin lisansüstü eğitim sayesinde mesleki kimliklerine ilişkin yapılanma süreçlerinin gerçekleştiği söylenebilir (Avcı & diğerleri, 2020). Lisansüstü öğretimin tüm bu işlevleri, lisans düzeyinde verilen eğitimin ötesinde uzmanlaşmaya duyulan ihtiyaç ve bazı alanlarda iyi bir kariyer (İlter, 2020) için lisansüstü eğitim kademesinin daha sağlam temellere sahip olması gerekmektedir (Özmen & Güç, 2013). İlgili literatür incelendiğinde ise, lisansüstü eğitimin sağlam temellere dayandırılması önünde bazı nitelik sorunlarının olduğu görülmektedir (Bayar & Duran, 2019; Tonbul, 2016). Söz konusu nitelik sorunlarından bazılarını ise şu şekilde sıralamak mümkündür; bilimsel çalışmalarda yeni ve orijinal konuların yerine, benzer araştırma konuları tercih edilmesi (Aydın & Uysal, 2014; Dilci, 2019; Heck & Hallinger, 2005; Özenç & Gül Özenç, 2013), nicel araştırma yöntemlerinin (Çiltas & diğerleri, 2012; Ergün & diğerleri, 2014; Yaşar & Papatğa, 2015; Yenilmez & Sölpük, 2014) özellikle tarama modelinin sıklıkla kullanılması (Küçükkoğlu & Ozan, 2013) kullanılan ölçme araçlarının geçerlik ve güvenilirliklerinin hesaplanmamış ya da yapılan hesaplamaları yetersiz olması (Ergun & Çilingir, 2013; Karadağ, 2009; Yaşar & Patatğa, 2015) araştırma sonucunda yapılan

önerilerin araştırma problemine yönelik olması yerine benzer önerilerin birçok çalışmada tekrar etmesi (Aydın & Uysal, 2014) ve bazı araştırmalarda yöntem kısmına ilişkin yeterli açıklamaların (Bacanak & diğerleri, 2011) olmaması. Bilime katkı sağlaması amacıyla yürütülen çalışmaların ise bahsi geçen sorunlardan arınmış olması gerekmektedir (Eskici & Çayak, 2017). Nitekim bu sorunları barındıran araştırmaların bilimi ve toplumları olumsuz etkilemesi olası bir sonuçtur (Ezer & Aksüt, 2021). Var olan bu sorunlar dikkate alındığında lisansüstü tezlerde, benzer konuların tekrar edilmesi nedeniyle ilgili disiplinlere ilişkin sınırlı bir alanın çalışıldığı, özellikle tarama modelinin kullanıldığı yöntemlerin tercih edilmesinin sonucu olarak ise var olan durumun betimlenmesinin ötesine gidilememesi yapılacak yeni çalışmalarda bir nitelik artışına gidilmesini kaçınılmaz kılmaktadır. Tüm bu mevcut problemler dikkate alındığında lisansüstü öğrencilerinin bilimsel araştırma yeterliliğine ilişkin farklı türde veriler ile konuya ilişkin daha derinlemesine bir bakış açısı sunması amacıyla gerçekleştirilen çalışmanın alan yazına katkı sunacağı düşünülmektedir. Gerçekleştirilen bu çalışma lisansüstü öğrencilerin bilimsel araştırma sürecinin farklı aşamalarına yönelik görüşlerini ortaya çıkarması amaçlanmıştır. Oluşturulan bu temel amaç doğrultusunda, aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Eğitim bilimleri ve alan eğitimi konusunda lisansüstü eğitimine devam eden öğrencilerin, araştırmanın problem durumu sürecine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Eğitim bilimleri ve alan eğitimi konusunda lisansüstü eğitimine devam eden öğrencilerin, araştırmanın yöntem sürecine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Eğitim bilimleri ve alan eğitimi konusunda lisansüstü eğitimine devam eden öğrencilerin, araştırmanın bulgular ve yorum sürecine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Eğitim bilimleri ve alan eğitimi konusunda lisansüstü eğitimine devam eden öğrencilerin, araştırmanın raporlaştırılma sürecine ilişkin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmada nitel model benimsenmiştir. Nitel araştırma, insanların gerçek yaşam durumlarında neler yaptıklarıyla ilgilenen, araştırmaya konu olan olguları kendi bütünlüğü içerisinde inceleyen, süreçleri ya da anlamları yorumlamaya odaklanan bir araştırma türü olarak ifade edilmektedir (Silverman, 2018, s.7). Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'nin kuzey batısında yer alan bir üniversitenin eğitim fakültesinde eğitim ve öğretime devam eden 30 yüksek lisans ve doktora (Fen Bilgisi, Sınıf, Sosyal Bilgiler ve İlköğretim Matematik Öğretmenliği) öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma grubu belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan maksimum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme, çeşitli boyutlarda farklılık gösteren durumların sentezleyerek olgunun bütünsel bir anlayışını oluşturmak için kullanılabilir (Suri, 2011). Bu amaçla, yüksek lisans/doktora, ders/tez dönemi, cinsiyet gibi farklı değişkenlerin faydalanılarak, çeşitlilik içeren bir örneklem grubu oluşturulmuştur. Araştırma kapsamındaki katılımcılara ilişkin bilgiler ise Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmanın Çalışma Grubuna Ait Bilgiler

Katılımcı Özellikleri		f	%	
Lisansüstü Eğitimi	Yüksek Lisans	15	50	
	Doktora	15	50	
Cinsiyet	Yüksek Lisans	Kadın	9	60
		Erkek	6	40
	Doktora	Kadın	8	53
		Erkek	7	47
Dönem	Yüksek Lisans	Ders	9	60
		Tez	6	40
	Doktora	Ders	6	40
		Tez	9	60

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri ise nitel araştırma veri toplama yöntemlerinden bir olan “Standartlaştırılmış Açık-uçlu Mülakat”lar aracılığıyla toplanmıştır (Patton, 2014). Son yıllarda sosyal bilim alanında yapılan araştırmalarda görüşme, etkili bir veri toplama aracı olarak kullanılmaktadır. Patton (2014) görüşmenin, bireylerin doğrudan gözlemleyemediğimiz durumlarda bakış açılarının ortaya konulmasında etkili bir yöntem olduğunu ifade etmiştir. Bu araştırma kapsamında bu gerekçelerden yola çıkılarak katılımcıların bilimsel araştırmaya ilişkin bakış açılarının ortaya konulmasında görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme sorularının katılımcıların bilimsel araştırma sürecine yönelik bakış açılarını ortaya çıkarabilecek tarzda olmasına özellikle dikkat edilmiştir. Görüşme soruları, ilk olarak taslak form olarak hazırlanmıştır. Hazırlanan taslak formda yer alan soruların araştırmanın amacına uygunluğunun değerlendirilmesi için matematik, sosyal bilgiler eğitimi ve eğitim bilimlerinde 3 uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzmanların görüşleri doğrultusunda birtakım değişiklikler yapılmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda yapılan değişiklikler sonucunda görüşme formunun son şekli oluşturulmuştur. Görüşme formunda yer alan soruların sorulma amaçlarına Tablo.2’ de verilmiştir.

Tablo 2. Görüşme Sorularının Bilimsel Araştırma Sürecine İlişkin Madde Dağılımı

Bilimsel Araştırma Süreci	Görüşme Soruları
Problem Durumu	1,2,3,4,5
Araştırmanın Yöntemi	6,7,8,9
Bulgular ve Yorum	10,11,12
Araştırma Raporu Yazma	13

Verilerin Analizi

Görüşmeler sırasında elde edilen verilerin kaydedilmesi için katılımcıların tercihi doğrultusunda ses kayıt cihazı ya da not alma şeklinde iki temel yol izlenmiştir. Her katılımcı ile ortalama 20-25 beş dakika süresince görüşme yapılmıştır. Mülakat verilerinin yorumlanması sürecinde görüşme kayıtlarından elde edilen veriler içerik analizine uygun olarak çözümlenmiştir. Sorulara verilen cevaplara göre alt başlıklar oluşturulmuştur. Elde edilen kodlamalara ilişkin frekanslar tablo şeklinde sunulmuştur. Böylece kodlamaların hangi alt

başlıklarda yoğunlaştığı gösterilmiştir. Araştırmada katılımcıların gerçek isimleri kullanılmamış bunu yerine kodlamada ilk harf **LÖ** lisansüstü öğrencisi, sonra gelen sayı ise rasgele olarak yapılan numaralandırılmayı ifade etmektedir. Böylece araştırma kapsamında katılımcıların isimsizleştirilerek etik ilkeler dâhilinde bir veri paylaşımı ortaya konulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik

Bilimsel araştırma bulgularının pratikte anlamlı olabilmesi için, araştırma kalitesinin değerlendirilmesi esastır. “Geçerlik” ve “güvenirlik” kavramları nitel araştırmaların kalitelerinin değerlendirilmesinde kullanılan kavramlardır (Noble & Smith, 2015). Nitel araştırmada güvenilirlik kavramı yerine “tutarlık” kavramı önerilmektedir (Guba & Lincoln, 1985 Akt. Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 282). Bu stratejinin temel amacı ise araştırmaya dışardan başka bir gözle bakılmasının ve araştırmacının araştırma süreci boyunca tutarlı davranıp davranmadığının ortaya konulmasıdır. Bu tutarlılık veri toplama araçlarının oluşturulması, verilerin toplanması ve analiz aşamalarında ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda araştırmacı verilerin toplanması ve analizi aşamasında aynı prosedürleri uygulayarak araştırmanın tutarlılığını sağlamaya çalışmıştır. Nitel araştırmada geçerliğin sağlanması için araştırmacılar tarafından dikkate alınması gereken durumlar mevcuttur. Bunlardan ilki inanırılık kavramının sağlanmasıdır. İnanırılık araştırmacı olarak gözlemlediğimizi sandığımız durum ya da anladığımızı düşündüğümüz olay ve olgulara ilişkin yapmış olduğumuz yorumların gerçeği yansıtmama derecesiyle ilgili bir durumdur (Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 270). İnanırılığın sağlanması için araştırmacılara kullanılması tavsiye edilen stratejilerinden biri derin odaklı veri toplama iken bir diğeri katılımcı teyididir (Erlandson & diğerleri, 1993). Bu bağlamda araştırma kapsamında elde edilen görüşmeler esnasında katılımcılar tarafından ifade edilen durumlar görüşme sonunda özetlenerek katılımcının algısını yansıtmayı yansıtmadığı ile ilgili durum belirlenmiş ve böylece araştırmacının bakış açısı ya da yanlış anlamadan kaynaklı durum ve değerlendirmelerin önüne geçilmiştir. Derin odaklı veri toplayabilmek adına ise görüşme soruları lisansüstü öğrencilerinin bilimsel araştırma sürecine ilişkin bakış açılarını olduğu gibi ve derinlemesine ortaya çıkaracak şekilde hazırlanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, lisansüstü eğitime devam eden öğrenciler ile gerçekleşen görüşmelerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Bilimsel Araştırma Sürecinin “Problem Durumu” Alt Boyutuna İlişkin Veriler

Problem durumu alt boyutuna ilişkin lisansüstü öğrencileriyle yapılan mülakatların analizi sonucunda elde edilen tema sonuçları ve öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Lisansüstü Öğrencilerin Problem Durumu Hazırlamaya İlişkin Görüşleri

Lisansüstü öğrencilerin bilimsel araştırma sürecinin bir parçası olan problem durumuna ilişkin görüşlerinin ortaya konulması amacıyla 5 farklı soru oluşturulmuştur. Bu sorulara verilen cevaplar ve elde edilen temalara ise sırası ile yer verilmiştir. Bu sorulardan ilki olan lisansüstü öğrencilerinin bir araştırmanın problem durumunu hazırlarken dikkat ettikleri unsurlardan yola çıkılarak oluşturulan temalara Tablo 3’de yer verilmiştir.

Tablo 3. Lisansüstü Öğrencilerinin Problem Durumu Hazırlamaya İlişkin Görüşleri

Bir araştırmanın problem durumunu hazırlarken nelere dikkat edersin?	f
Orijinal olması	8
Bilime katkı sağlaması	8
İhtiyaca cevap vermesi	5
Açık ve anlaşılır olma	5
Araştırılabilir olma	5
Literatüre dayalı olma	4
Önceki araştırmalar	4
Yönteme uygun olma	3
Danışman önerisi	3
Belirleyememe	10

Lisansüstü öğrencilerinin bir araştırmanın “problem durumunu oluştururken nelere dikkat edersin” sorusuna vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde katılımcılar tarafından en fazla tekrar edilen temanın problem durumunun “*orijinal olması* ve *bilime katkı sağlaması*” olduğu tespit edilmiştir. Bu duruma ilişkin katılımcılara ait görüşlerden bazıları şu şekildedir:

LÜ-25: “Problem durumunu oluştururken, problemin daha önceden çalışılmamış, özgün konulardan oluşturmaya dikkat ederim. Yapacağım çalışmanın faydalı olması ve işe yarar olmasını isterim. Ayrıca anlaşılır ve kısa olmalı.”

LÜ-16 : “Problem durumu bilme katkı sağlamalı. Özgün olmalı deniliyor ama özgün bir problem durumu oluşturduğumu düşünmüyorum.”

LÜ-29: “Bir araştırma yapabilmek için bir şeyler merak etmek lazım. Hangi yöntemi nasıl kullanacağını bilmesi gerekiyor. Yetersiz bulunduğu zaman işte danışmanın önerisine göre bir konu araştırılıyor. Mesela yüksek lisansta tez konuma nasıl karar verdim. Danışmanım bahsetmişti bana da ilgi çekici geldi.”

Katılımcıların problem durumunu oluşturma aşamasında araştırmaya konu olan problem durumunun orijinal olması bir başka ifadeyle daha önce çalışılmamış olmasını ve araştırma sonuçlarının bilime katkı sağlamasını fazlaca önemsediklerini söylemek mümkündür. Problem konusunun özgün olması konusunda farklı bir fikre sahip katılımcılardan biri problem durumu belirlerken özgün bir durum oluşturamadığını ifade etmiştir. Katılımcıların bir kısmı ise problem durumunu belirleyemediklerini (n=8) ya da danışmanlarının önerisi (n=3) ile ancak problem durumunu belirleyebildiklerini ifade etmişleridir.

Lisansüstü Öğrencilerin Literatür Taraması Yapılırken Kullanılan Kaynaklara İlişkin Görüşleri

Lisansüstü öğrencilerin literatür taraması yaparken nelere dikkat ettiklerinin belirlenmesi için görüşmeler esnasında 2 farklı soru yöneltilmiştir. Bunlardan ilki katılımcıların literatür taraması yaparken hangi veri kaynaklarından faydalandıklarının belirlenmesine yönelik iken, diğer soru bu taramaları yaparken dikkat ettikleri kriterlere ilişkindir. Görüşme sonucunda elde edilen verilerin analizinden elde edilen sonuçlar Tablo 4 ve 5’de yer verilmiştir.

Tablo 4. Lisansüstü Öğrencilerin Literatür Taraması Yapılırken Kullanılan Kaynaklara İlişkin Görüşleri

Literatür taraması yaparken kullanılan veri kaynaklarını kullanırsın?	f
Google Akademik	14
YÖK Tez	12
Kütüphane	5
Ulakbim	5
Ebsco	4
ERIC	3
DergiPark	2
Proquest	2
Hacettepe Eğitim Dergisi	1
Cahit Arf Bilgi Merkezi	1
Science Direct	1

Katılımcıların literatür taraması yaparken kullandıkları veri kaynaklarının belirlenmesine yönelik veriler incelendiğinde katılımcıların yaklaşık yarısının (n=14) Google akademiyi, 12 katılımcının ise YÖK Tez'i tercih ettikleri tespit edilmiştir.

LÜ-9: “Konu ile ilgili tezlere ulaşmak amaçlı YÖK tezde anahtar kelimeleri girerek arama yaparım. Yapılan varsa doktora tezlerini sonra yüksek lisans tezlerini bunları da yakın tarihten eski tarihe göre sıralarım. Daha sonra Google akademiden araştırırım.”

LÜ-3: “İnternet kaynağı olarak Google akademik, YÖK tez ve Eric”

Elde edilen görüşme sorularından yola çıkılarak katılımcıların literatür taraması yaparken ağırlıklı olarak Google akademik ve YÖK Tez’de yer alan bilimsel çalışmalardan yararlandıklarını söylemek mümkündür.

Lisansüstü Öğrencilerin Literatür Taraması Kriterlerine İlişkin Görüşleri

Tablo 5. Lisansüstü Öğrencilerin Literatür Taraması Kriterlerine İlişkin Görüşleri

Literatür taraması yaparken hangi kriterlere dikkat edersin?	f
Araştırmanın özeti	9
Anahtar kelime	8
Yayınlama tarihi	5
Problem durumu	5
Yöntem	4
Örneklem	3
Başlık	2
Sonuç	2
Atıf sayısı	3
Dergi kalitesi	1
Araştırmacı özellikleri	1

Katılımcıların literatür taraması yaparken dikkate aldıkları kriterlerin belirlenmesine yönelik görüşme sorusu incelendiğinde *araştırmanın özeti* ve *anahtar kelimeler* ön plana çıkan kriterler olmuştur. Bu duruma ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları şu şekildedir;

LÜ-13: “*Araştırma konuma yönelik olarak belirli anahtar kelimeler doğrultusunda yaparım.*”

LÜ-16: “*Araştırmanın özet kısmından, anahtar kelimelerini girerek seçim yaparım. Sonra seçmiş olduğum bu kaynakları gruplama yaparım.*”

LÜ-7: “*Literatürde en çok atıf alan temel nitelikteki eserleri baz alamaya çalışıyorum.*”

LÜ-11: “*Daha çok dergilerin indekslerine bakarak inceleme yapıyorum. Eğer iyi bir dergiye zaten yayının atıf sayısı da fazla oluyor.*”

Katılımcılar bilimsel bir araştırmanın kuramsal çerçevesi olan literatür kısmını oluşturma sürecinde farklı araştırmaların özet ve anahtar kelimelerini dikkate aldıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya dahil edilecek çalışmanın atıf sayısı ya da yayınlanmış olduğu derginin kalitesi ise katılımcıların az bir kısmı (n=4) tarafından tercih edilen kriterler olmuştur.

Lisansüstü Öğrencilerin Araştırmanın Sınırlılıklarının Belirlenmesine İlişkin Görüşleri

Bir araştırmanın sınırlılıklarının belirlenmesine ilişkin görüşme sorusunun analizi sonucunda ortaya çıkan temalar Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Lisansüstü Öğrencilerin Araştırmanın Sınırlılıklarının Belirlenmesine İlişkin Görüşleri

Araştırmanın sınırlılıklarının belirlerken nelere dikkat edersin?	f
Örneklem/çalışma grubu	19
Araştırmanın amacı	8
Zaman	6
Yöntem	5
Araştırmacının yeterlilikleri	2
Veri toplama aracı	1
Araştırma ekibi	1
Uygulama alanı	1

“Araştırmanın sınırlılıklarını belirlerken nelere dikkat edersiniz” sorusuna ilişkin cevaplar incelendiğinde katılımcıların yarısından fazlasının (n=19) araştırmanın örneklem/çalışma grubunun kendi araştırmaların en önemli sınırlılığı olduğunu belirtmişlerdir. Buna ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları ise şu şekildedir:

LÜ-2: “*Örneklemin olduğunu düşünüyorum. Örneğin bizim yapmış olduğumuz bir araştırma sadece fen bilgisi öğretmen adaylarıyla ilgiliydi. Bu durum bence bizim araştırmamızı sınırlandırdı*”

LÜ-7: “*Örneklem grubuna. Mesela 300 kişi ile yapacak olmam sınırlılık. 300 kişi olmasına da problem durumuna göre karar veririm.*”

İki katılımcı ise araştırmacının yöntem bilgisini içeren yeterlilik durumunun araştırmacının sınırlılıklarını oluşturmada etkili olduğunu ifade etmiştir. Bu ifadeler ise aşağıdaki gibidir:

LÜ-19: “Sınırlılıkların belirlenmesinde araştırmacının ilgi, merak ve yeterliliğinin önemli olduğunu düşünüyorum. Ayrıca örnekleminde sınırlılık için önemli olduğunu düşünüyorum.”

LÜ-8: “Sınırlılık yani araştırmacının çerçevesi denilen şey bence araştırmacının ta kendisidir. Ben mesela kendimi nicel çalışmalarda yeterli hissetmiyorum. Nicel alanda bir çalışma yaptığımda veri analizinden veri toplama aracının seçimi eğer hazır yoksa veri toplama aracının geliştirilmesine kadar yeterli değilim, bu yüzden nicel çalışmaları ya da karma araştırmaları tercih etmiyorum. Bu durum ise benim sınırlarını çizdiğim bir durum.”

Lisansüstü Öğrencilerin Araştırmanın Öneminin Belirlenmesine İlişkin Görüşleri

Katılımcıların bir araştırmacının önemini nasıl belirlediklerine ilişkin soruya vermiş oldukları cevapların analizi sonucunda ortaya çıkan temalara Tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7. Lisansüstü Öğrencilerin Araştırmanın Öneminin Belirlenmesine İlişkin Görüşleri

Araştırmanın önemini belirlerken nelere dikkat edersin?	f
Problem durumu	11
Literatürde boşluğun olması	8
Alana katkı sağlaması	6
Literatür taramasına dayanması	5
Farklı örneklem grubu	5
Farklı yöntem	3
Açık ve anlaşılır olma	2
Neden sorusuna cevap verme	2

Katılımcıların üçte biri problem durumunun temel alındığı bir önem durumu tanımladıklarını ifade etmiştir. Bunun dışında ilgili alanda var olan eksikliklerin ya da araştırmacının alana sağlayacağı katkı katılımcılar tarafından araştırmacının önemini güçlendiren unsurlar olarak görülmektedir. Bu duruma ilişkin görüşlerden bazıları ise şu şekildedir:

LÜ-20: “Araştırmanın önemini belirlerken, araştırmacının problem durumu oldukça önemli. Alana katkısının ne olacağı ya da bilime ne gibi bir faydasının olacağı da oldukça önemli”

LÜ-22: “Araştırmamı önemli kılan şey nedir? Bu soru üzerine düşünürüm. Literatürde hangi boşlukları doldurmak için planladım bunu açıklarım. Öğrenme çıktılarının alana katkısı ne olacak.”

Ayrıca katılımcılar benzer bir konunun farklı bir yöntemle ya da farklı bir alanda yapılmasının araştırmacının önemini ön plana çıkaran unsurlar arasında gördüklerini ifade etmiştir.

LÜ-9: “Özellikle literatür taraması sonucunda benzer bir konunun farklı bir yöntem ile araştırılması ve ilk kez de biz yapıyorsak, bu durum araştırmacının önemini arttıran bir nokta.”

LÜ-8: “Çalıştığım konunun bir problem olduğunu düşünüyorsam çalışıyorum zaten. Daha sonra eğer o durumu örneklem olarak farklı bir grupta çalıştıysam bu araştırmamın önemini artıran bir durum oluyor.”

Lisansüstü Öğrencilerin Araştırmanın Yönteminin Belirlenmesine İlişkin Görüşleri

Çalışmanın bir diğer sorusu ise bilimsel bir araştırmanın yönteminin belirlenmesine yöneliktir. Bilimsel bir araştırmanın yöntem bölümünde katılımcıların nasıl bir süreç izlediklerinin ortaya konulması amacıyla görüşmeler esnasında 4 soru sorulmuş ve yapılan mülakatların analizi sonucunda her soruya ilişkin elde edilen tema ve öğrenci görüşlerine yer verilmiştir. Araştırmanın yöntemi alt boyutuna ilişkin katılımcılara yönlendirilen ilk soru “*bir araştırmanın yöntemini belirlerken nelere dikkat edersiniz?*” olmuştur. Bu soruya verilen cevapların analizi sonucuna elde edilen temalara Tablo 8’da yer verilmiştir.

Tablo 8. Lisansüstü Öğrencilerin Araştırmanın Yönteminin Belirlenmesine İlişkin Görüşleri

Bir araştırmanın yöntemini belirlerken dikkat edilen unsurlar	f
Araştırmanın amacı	15
Problem durumu	9
Önceki çalışmalar	6
Veri toplama aracı	5
Uygulanabilir olma	2
Örneklem grubu	2
Araştırmacı yeterliliği	2
Sınırlılıklar	1

Katılımcıların yarısı (n=15) bir araştırmanın yöntemini belirlerken o araştırmanın amacının yöntemi belirleyen unsur olduğunu belirtmiştir. Problem durumu ise katılımcıları tarafından araştırmanın yönteminin belirlenmesinde önemi olarak görülen diğer bir unsur olmuştur. Bu durumu destekleyen katılımcı görüşleri ise şu şekildedir:

LÜ-8: “Araştırmanın amacı belirler aslında. Mesela ben bir çalışmada birilerinin deneyimlerini ortaya koymak istiyorsam fenomenoloji olacaktır. Araştırmacının yetkinliği de önemli bu konu da ben etnografya çalışması yapamam. Ama zamanım ve ilgim varsa tabii yapmaya çalışırım.”

LÜ-11: “Öncelikle amacımız ve problem durumuna yönelik olarak bir yöntem belirlememiz gerekiyor. Amacımız, problem durumumuz neticesine göre yönlendirmesi gerekiyor. Bu kriterleri dikkate almazsak bekli de araştırmamıza hiç uymayacak bir yöntem seçmiş olacağız. Araştırmamızın amacı, problem durumu ve yöntemin birbirine uygun olması gerekiyor. Bir yapboz gibi birbirini tamamlamalı.”

Araştırmacının yeterliliği, örneklem grubu, yöntemim uygulanabilir olması ve araştırmanın sınırlılıkları ise katılımcılara göre araştırma yönteminin belirlenmesinde dikkat edilmesi gereken diğer noktalar olmuştur.

Lisansüstü Öğrencilerin Araştırmanın Örneklem/Çalışma Grubu Belirlenmesine İlişkin Görüşleri

Katılımcıların örneklem/çalışma grubu belirlenirken dikkat ettikleri unsurlara ilişkin oluşturulan temalara Tablo 9’da yer verilmiştir.

Tablo 9. Lisansüstü Öğrencilerin Araştırmanın Örneklem/Çalışma Grubu Belirlenmesine İlişkin Görüşleri

Araştırmanın örneklem/çalışma grubunu nasıl belirlersin?	f
Araştırmanın amacı	12
Araştırmanın problem durumu	9
Evreni temsil etme	9
Kolay ulaşılabilir olma	5
Yönteme uygun olma	2
Veri toplama aracına uygun olma	2
Rastgele	2

Araştırmanın yöntem alt boyutu kapsamında katılımcılara yöneltilen “örneklem/çalışma grubunu nasıl belirlersin?” sorusuna ilişkin cevaplar incelendiğinde “araştırmanın amacı, problem durumu ve evreni temsil etme” temaları en fazla tekrar edilen temalar olmuştur. Katılımcılar en çok araştırmanın amacına uygun olan örneklem/çalışma grubu ile çalışmayı tercih ettiklerini, bunun yanı sıra örneklem/çalışma grubunun evreni temsil etmesi gerektiğini belirtmişleridir:

LÜ-1 “Örnekleme belirlerken amacına uygun olmasına dikkat ederim.”

LÜ-9 “Eğer problem durumum, araştırma konum ilgili müfredatta matematik eğitiminin hangi seviyesi için uygunsa ona göre bir seçim yaparım. Mesela yüksek lisans tezim zihin alışkanlıkları ile ilgiliydi bu durum ise sadece öğrencileri ilgilendiren bir durum değildi. Öğretmenleri de ilgilendirdiği için hem öğretmen hem de öğrenciler ile çalışmışım. Bu anlamda konu belirleyici olmakta.”

Lisansüstü Öğrencilerin Ölçme Aracı Geliştirilme Sürecine İlişkin Görüşleri

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen bir diğer soru olan “bir çalışma için ölçme aracı belirlemen gerekirse, bu süreçte nelere dikkat edersin” kapsamında ortaya çıkan cevaplardan yola çıkılarak nitel ve nicel ölçme araçlarının geliştirilmesine ilişkin ayrı durum tek bir tablo halinde Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Lisansüstü Öğrencilerin Ölçme Aracı Geliştirilme Sürecine İlişkin Görüşleri

Ölçme aracı geliştirirken dikkat ettiğiniz unsurlar nelerdir?	f
Nicel	
Geçerlik ve güvenilirlik	10
Uzman görüşü	8
Soru havuzu oluşturma	9
Pilot uygulama	4
Literatür tarama	3
Amaca uygun olma	3
Nitel	
Uzman görüşü	6
Amaca hizmet etme	6
En fazla bilgi alacak şekilde	5
Görüşme türüne karar verme	4
Literatürden faydalanma	3
Açık ve anlaşılır olma	2
Etik unsurlar	2

Katılımcılara ilgili çalışma alanında araştırmalarına uygun bir ölçme aracı bulamadıklarında, ölçme aracı geliştirmeleri gerektiğinde bu süreçte nasıl bir yol takip edeceklerine ilişkin yöneltilen soruya vermiş oldukları cevaplar analiz edildiğinde katılımcılar nicel bir ölçme aracı hazırlarken geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı hazırlamaya dikkat edeceklerini ifade etmiştir. Uzman görüşüne başvurma hem nitel hem de nicel ölçme aracı geliştirme sürecinde ifade edilen görüş olmuştur. Katılımcılar daha önceden özellikle nicel (anket, ölçek, başarı testi) bir ölçme aracı geliştirmedikleri ve sürecin zor olduğunu düşündüklerini de ayrıca ifade etmişlerdir. Bu duruma ilişkin görüşler ise şu şekildedir;

LÜ-25: “Daha önce ölçek geliştirmedim için süreci tam ayrıntılı olarak bildiğimi düşünmüyorum. Zor olduğunu duymuştum. Bu yüzden muhakkak uzman yardımı alırım.

LÜ-29: “Hiç yapmadım. Yardımsız da şuanda yapabileceğimi düşünmüyorum.”

Bazı katılımcılar ise kendilerini nicel (anket, ölçek, başarı testi) bir ölçme aracı geliştirmedense nitel (görüşme-gözlem formu) ölçme aracı geliştirme noktasında daha yetkin gördüklerini ifade etmişlerdir:

LÜ-23: “Nicel konuda ile ilgili olarak destek almaya çalışırım. Kendi kendime baş edeceğimi düşünemiyorum. Görüşme sorularımı can alıcı bir soruyla çok bilgi alabileceğim şekilde hazırlamaya çalışırım. Etik konulara dikkat ederek az sayıda soru içeren bir form hazırlarım. Sonra sorularıyla gizli örüntüleri yakalamaya çalışırım. Gözlem formu belirlerken önce literatürü tararım, benzer tez ve makaleleri incelerim. Pratik olmasına dikkat ederim. Ölçütlerimi iyi belirlerim. Uzman görüşüne sunarım. Alan ve dil uzmanlarından gerekli dönüt ve düzeltmelere göre şekillendiririm. Bu ikisi için de geçerli.

Katılımcılardan bazıları daha önce ölçme aracı geliştirdikleri için kendilerini yeterli gördüklerini ifade etmişlerdir:

LÜ-10: “Yüksek lisans tezim için başarı testi hazırlamıştım. Öncelikle kazanımlarımı inceledim. Öğrencilerin hangi becerilerini incelemek istedim. Sonra soru havuzu oluşturdum. Daha sonra uzman görüşüne başvurdum. Dil ve soru kalitesi açısından birde seviyeye uygunluk. Ardından madde analizleri yapardım ve ayırt ediciliklerini inceledim. Bu şekilde oluştururum. Çeşitli gözlem ve kaynaklar okuyarak daha yeterli hale gelebilirim. Ama şuan içinde yeterli olduğumu düşünüyorum.”

Lisansüstü Öğrencilerin Verilerin Analizine İlişkin Görüşleri

Katılımcıların bir araştırma kapsamında elde edilen verilerin analiz edilmesi sürecinde izledikleri yolların neler olduğu nitel ve nicel veriler için ayrı olarak sorulmuş ortaya çıkan temalara Tablo 11’de yer verilmiştir.

Tablo 11. Lisansüstü Öğrencilerin Verilerin Analizine İlişkin Görüşleri

Alt temalar	f
Nicel verileri analiz ederken dikkat ettiğiniz unsurlar nelerdir?	
İstatistiksel testler (Anova, T-testi, Ancova, Kruskal Wallis)	15
Yöntem	4
Uzmana başvurma	4
Yetersiz	12
Nitel verileri analiz ederken dikkat ettiğiniz unsurlar nelerdir?	3
Betimsel analiz	13
Değerlendirme kriteri oluşturma	6
Benzer çalışmalar ile karşılaştırma	5
Kodlama	5
Objektif olma	3
Yetersiz	5

Araştırma verilerinin analiz edilmesine ilişkin elde edilen temalar incelendiğinde katılımcıların yarısı nicel veriler için doğrudan tercih ettikleri testleri ifade ederek bu testlere dayalı olarak analizlerini gerçekleştirdiklerini ifade etmiştir.

LÜ-13: “Nicel veriler için: soruların sırasına göre verileri bilgisayar ortamına girerim. Daha sonra hangi soruya kimin ne kadar doğru cevap verdiğini bakarım. Gözlem ve görüşme için ise belirli başlıklar ile ilgili kodlama yapılır ve kodlamalardan yola çıkılarak yorum yapılır.”

Bazı katılımcılar ise veri analizi konusunda yetersiz olduklarını, süreçte kararsızlık yaşadıklarını ve araştırmaları için doğru analiz seçimini gerçekleştiremediklerini belirtmişlerdir:

LÜ-20: “Aslında araştırmanın en kolay kısmı analiz süreci. Hazırlamak uygulamak zor. Ama ben bu konu da yeterli değilim. Karar vermekte çok zorlanıyorum. Çok fazla yeterli değilim.

LÜ-5: “İstatistiksel verileri analiz ederken uygun analiz yöntemlerini kullanma noktasında kendimi yeterli görmüyorum. Bu eksiklikleri tamamlamak için kitaplardan ya da hocalarımdan yardım alırım.”

Lisansüstü Öğrencilerin Bulgulara İlişkin Görüşleri

Bulgular ve yorum alt boyutuna ilişkin daha ayrıntılı bir durumun ortaya konulması amacıyla görüşmeler esnasında bu alt boyutuna ilişkin 3 soru sorulmuş ve yapılan mülakatların analizi sonucunda her soruya ilişkin elde edilen tema ve öğrenci görüşlerine yer verilmiştir. Bulgular ve yorum alt boyutu kapsamında katılımcılara yönlendirilen ilk soru “*Araştırmanın bulgu ve yorumu ifade ederken dikkate aldığınız unsurlar nelerdir?*” olmuştur. Bu soruya verilen cevapların içerik analizi sonucuna Tablo 12’de ver verilmiştir.

Tablo 12. Lisansüstü Öğrencilerin Bulgulara İlişkin Görüşleri

Bulguları ifade ederken dikkat ettiğiniz unsurlar nelerdir?	f
Tablolaştırma	17
Araştırma problemine	10
Yorumlama	10
Çarpıcı sonuçlara yer verme	6
İstatistik sonuçlara yer verme	4
Alıntıya yer verme	3
Objektif olma	3

Katılımcıların bir araştırmanın bulgu bölümünü ifade ederken en fazla *tablolaştırma*’yı tercih ettikleri tespit edilmiştir. Katılımcılar tarafından sık dile getirilen diğer temalar ise “*araştırma problemi ve yorumlama*”dır. Bu duruma ilişkin bazı görüşler şöyledir:

LÜ-23: “*Bulgular kısmında veri analizini ortaya koyuyorum. Detaylı bir şekilde araştırma problemimle (problem ve alt problemler) ile harmanlıyorum. Tablolaştırmayı ve tabloların okunabilir olmasını önemsiyorum. Bulguları verdikten sonra her bulgu sonrası yorum yapılabilir ama ben tercih etmiyorum.*”

LÜ-26: “*Bulguların araştırma verilerinden oluşmasına yorum içermemesine yorum kısmında ise bulgulara ilişkin yorumlara yer veririm.*”

Lisansüstü Öğrencilerin Araştırmanın Sonuçların İfade Edilme Sürecine İlişkin Görüşleri

Bir araştırmanın sonuçlarının ifade edilme sürecine ilişkin ortaya çıkan temalara ise Tablo 13’de yer verilmiştir.

Tablo 13. Lisansüstü Öğrencilerin Araştırmanın Sonuçların İfade Edilme Sürecine İlişkin Görüşleri

Araştırma sonuçları ifade edilirken dikkat edilen unsurlar nelerdir?	f
Bulgulara dayalı olma	17
Önceki çalışmalarla karşılaştırma	10
Literatüre dayalı olma	10
Araştırmanın problem durumuna	6
Açık ve anlaşılır olma	6
Önemli sonuçlara yer verme	3
Literatüre katkı sağlama	2

Lisansüstü öğrencilerin “araştırma sonuçlarını ifade ederken dikkat ettiğiniz unsurlar nelerdir?” sorusuna ilişkin cevaplar analiz edildiğinde en fazla ifade edilen temanın “bulgulara dayalı olma” olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen diğer temalar ise şu şekildedir; önceki çalışmalarla karşılaştırma, literatüre dayalı olma, araştırmanın problem durumu açık ve anlaşılır olma, önemli sonuçlara yer verme, literatüre katkı sağlama.

Lisansüstü Öğrencilerin Önerini Sunma Sürecine İlişkin Görüşleri

Bulgular ve yorum alt boyutu kapsamında katılımcılara yönlendirilen son soru “araştırmanın önerilerini sunarken hangi unsurlara dikkat edersiniz?” olmuştur. Bu soruya verilen cevapların analiz sonucuna Tablo 14’de ver verilmiştir.

Tablo 14. Lisansüstü Öğrencilerin Öneri Sürecine İlişkin Görüşleri

Araştırmanın önerilerini ifade ederken dikkat ettiğiniz unsurlar nelerdir?	f
Farklı örneklem grubuna yönelik	6
Araştırma sonuçlarına uygun olma	6
Farklı araştırmacılara yönelik	5
Farklı alana yönelik olma	4
Alandaki eksikliğe yönelik olma	3
Araştırmanın alt problemine yönelik	3
Araştırmanın sınırlılıkları	3
Uygulanabilir olma	2
Problem çözmeye yönelik	2

Katılımcıların araştırmaları ile ilgili öneri bulunurken izledikleri sürece ilişkin oluşturulan temalar incelendiğinde “araştırma sonuçlarına uygun olma, farklı örneklem grubuna yönelik ve farklı araştırmacılara yönelik” öneride bulunma temaları en sık ifade edilen temalar olduğu görülmüştür.

LÜ-22: “Araştırmadan elde ettiğim kısımlardan yola çıkarak önerilerimi sunmaya çalışırım. Alt problemlerimi dikkate alırım. Farklı örneklem grubuna ve uygulanabilir öneriler sunmaya dikkat ederim.”

LÜ-12: “Çalıştığım örneklem grubunda bir sorun tespit etmişsem bunun farklı örneklem grubunda görülüp görülmeyeceğine ilişkin çalışmanın farklı örneklem grupları ile de çalışılması şeklinde öneride bulunuyorum.”

Bunun yanı sıra bazı katılımcılar uygulanabilir ve problem çözmeye yönelik önerilerde bulunmaya özellikle dikkat ettiklerini ifade etmişlerdir:

LÜ-15: “Araştırmamın önerilerini sunarken yapılan çalışmamın sonuçlarına, uygulanıp uygulanamayacağına bakar öyle önerilerimi sunarım.”

LÜ-8: “Benim öneriler kısmında en çok rahatsız olduğu konu işte öğretmen adayları ile yapılmışlar öğretmenlerle de yapılabilir şeklinde önerilerde bulunuyorlar. Bunu senin söylemene gerek yok ki evet bu zaten yapılabilir. Bu yüzden de öneriler çok yüzeysel kalıyor. Bende önerileri yazarken eğer bir problem durumunu tespit etmek amacıyla bir çalışma

yapıyorsam bunun sonucunda neler yapılabilir bunun sonucu nasıl giderilir diye önerilerde bulunuyorum.”

Lisansüstü Öğrencilerin Araştırmanın Rapor Yazma Sürecine İlişkin Görüşleri

Araştırmanın son alt boyutu olan araştırma raporunun yazılma sürecine ilişkin ise katılımcılara “*araştırmanın raporunu yazarken nelere dikkat edersin?*” sorusu sorulmuş ve yapılan mülakatların analizi sonucuna Tablo 15’de yer verilmiştir.

Tablo 15. Lisansüstü Öğrencilerin Araştırmanın Rapor Yazma Sürecine İlişkin Görüşleri

Araştırmanın raporunu yazarken dikkat ettiğiniz unsurlar nelerdir?	f
APA	10
Enstitü kuralları	8
Mendeley	6
Sırayı talip etme	10
Dil bilgisi kuralları	5
Anlamli cümle	4
Word	4
İntal	4
Google akademik	3
Zotero	3
Ednote	3
Özet yazma	3
Yöntem ve bulgu yazma	2
Program kullanmama	8
Dergi kuralları	3
Yabancı dil açısından yetersiz hissetme	15

Araştırmanın rapor yazma sürecine ilişkin oluşturulan temalar incelendiğinde kaynakça yazımının rapor yazma ile ilişkilendirildiği bu nedenle APA ya da tez yazarken enstitü kurallarının rapor yazma sürecinde dikkat edilen önemli unsur olduğu ortaya konulmuştur. Bu duruma ilişkin öğrenci görüşleri ise şu şekildedir:

LÜ-2: “*Kaynakçayı yazarken Apa ya uygun yazmaya çalışırım.*”

LÜ-20: “*Kaynakçayı oluştururken Enstitü ya da dergi kuralları neyse ona göre oluştururum.*”

Bunun dışında bazı katılımcılar ise raporlaştırma sürecinde kendilerini yabancı dil açısından yetersiz hissettiklerini ifade etmişlerdir:

LÜ-16: “*Araştırmanın yazılması kısmında yabancı kaynaklar açısından kendimi yeterli hissetmiyorum.*”

LÜ-25: “*Dil açısından kendimi yeterli görüyorum fakat yabancı dilde eğitim almam gerektiğini düşünüyorum.*”

Tartışma ve Sonuç

Bilimsel araştırmalar ülkelerin bilim, teknoloji ve bilgi alanlarında meydana gelen gelişmelere dayanak oluşturması (Korkmaz & diğerleri, 2011) lisansüstü eğitim programları

aracılığıyla yetiştirilecek olan bireylerin bilimsel araştırma yeterliliğine sahip olunması gibi bir amacı gündeme getirmiştir. Öyle ki bu bağlamda Türkiye’de, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği incelendiğinde, yüksek lisans programında bu kademedeki öğrencilerin tez hazırlama sürecinde, bilimsel araştırma yaparak bilgiye ulaşabilen, doktora programı için ise bağımsız araştırma yapabilen, bireylerin yetiştirilmesinin amaçlanması bu durum ile ilişkilendirilmiştir (YÖK, 2016). Bilimsel bir araştırmanın sağlıklı yürütülmesi için, bireylerin bilimsel araştırma sürecine ilişkin sahip oldukları yüksek yeterlik algısı son derece önemlidir (Saracaloğlu & diğerleri, 2005). Tüm bu bilgilerden yola çıkılarak lisansüstü eğitime devam eden bireylerin bilimsel araştırma sürecine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen araştırma bağlamında elde edilen sonuçlara bu başlık altında yer verilmiştir.

Problem durumuna ilişkin katılımcılara yönlendirilen görüşme soruları analiz edildiğinde katılımcıların büyük bir kısmının bir araştırmanın problem durumunu belirleyemedikleri ya da problem durumunu belirlerken danışmanlarına sıklıkla başvurdukları şeklindeki görüşlere sahip oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca birçok katılımcının problem durumu belirlerken problem durumunun orijinal olma, bilime katkı sağlama, yöneme uygun olma, açık ve anlaşılır olma gibi ölçütlerden sadece birer tanesini dikkate aldıkları tespit edilmiştir. Oysaki problem durumu belirleme; akla yatkın, açık, anlaşılır, sınanabilir, etik, özgün (Büyüköztürk & diğerleri, 2012), deneyime, teorilere ve ilgili alanyazına dayalı olma dışında çözülebilirlik, önemlilik, yenilik (Karasar, 2012) gibi kriterlerin bütüncül olarak dikkate alındığı karmaşık bir süreçtir. Bu bağlamda katılımcıların bir araştırmanın problem durumu belirlerken bütüncül bir bakış açısından yoksun olduklarını söylemek mümkündür. Benzer bir durum katılımcıların, araştırmanın problemine uygun literatür taraması yapabilmeye noktasında da ortaya çıkmıştır. Katılımcıların “literatür taraması yaparken hangi veri kaynaklarını kullanırsınız? ve literatür taraması esnasında elde ettiğiniz verileri nasıl derlersiniz? sorusuna vermiş oldukları cevaplar analiz edildiğinde, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun taramalarını internet tabanlı olarak gerçekleştirdiklerini, genellikle Google Akademik ve YÖK Tez’den, Ulakbim, dergi park gibi tek kaynağa bağlı olarak araştırmalarını şekillendirdikleri ortaya çıkmıştır. Burada dikkat çeken önemli noktalardan biri katılımcıların büyük bir çoğunluğunun literatür taraması yaparken yurtiçi çalışmalara odaklandıkları, araştırma konularına ilişkin yabancı alan yazındaki mevcut durumu araştırmadıkları şeklindeki durum olmuştur. Elde edilen bu sonucu, katılımcıların araştırmanın raporunu yazma bölümünde dile getirmiş oldukları kendilerini yabancı dil açısından yetersiz olarak görmeleri, veri tabanlarının erişime açık olmaması ve alan için önemli veri tabanlarının katılımcılar tarafından bilinmemesi gibi sebeplerle ilişkilendirmek mümkündür. Bu ise lisansüstü eğitimde yapılan tezlerin bilime yenilik getirmekten yoksun olması (Karaman & Bakırcı, 2010) ve lisansüstü araştırma konularının benzer durumlar üzerinde yoğunlaşması gibi nitelik sorunlarının ortaya çıkmasına neden olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın bir diğer alt problemi bilimsel bir araştırmanın yöntem bölümüne ilişkindir. Bu bağlamda ortaya çıkan dikkat çekici sonuçlardan ilki “*araştırmanın verilerini nasıl analiz edersiniz?*” temasına ilişkin 12 katılımcının kendilerini nicel veri analizinde yetersiz hissettikleri, 4 katılımcının ise uzmanlara başvurduklarını ifade etmeleridir. Bu bağlamda katılımcıların araştırma verilerinin analizi sürecinde bilinçli kararlar vermekten uzak oldukları şeklinde yorumlanabilir. Bu durum ise lisansüstü öğrencilerinin veri analizi konusunda özellikle istatistiksel analizlere ilişkin gelişime açık olmaları gerekliliği ile

açıklanabilir. Lisansüstü öğrencilerinin gelişime açık olmaları gereken bir diğer alan ise araştırmaya uygun yöntem ve tekniklerini belirlemeye ilişkindir. Araştırma teknikleri konusundaki yetersizlikleri, lisansüstü öğrencilerinin temel sorunlarından biridir (Beisenbayeva, 2017). Bu sorun, araştırma probleminin belirlenmesinden araştırma raporunun yazılmasına kadar araştırma sürecinin çeşitli aşamalarında kendisini göstermektedir. Araştırma teknikleri konusundaki yetersizliklerinden dolayı birçok lisansüstü eğitim öğrencisi araştırma sürecinde zorlanmaktadır. Ayrıca söz konusu olan yetersizlik bilimsel çalışmalarda benzer araştırma konuları, geçerlik ve güvenilirlik açısından hatalı ya da yetersiz çalışmaların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. (Karadağ, 2009; Yaşar & Patatğa, 2015). Bu sonuç ise lisansüstü eğitimin niteliği ile ilgili soruları gündeme getiren (Nartgün, 2010) bir başka durumdur.

Araştırma kapsamında elde edilen bir diğer sonuç lisansüstü öğrencilerinin araştırma önerilerini nasıl oluşturduklarına yöneliktir. Farklı örneklem grubuna, alana ya da araştırmacılara yönelik önerilerde bulunma katılımcılar tarafından sıklıkla ifade edilen görüşler olmuştur. Öneriler temel anlamda araştırma sonuçlarının ne kadar anlamlı olduğu ile ilgili bir durumdur. Bu nedenle araştırmacılar, elde edilen çalışma sonuçlarına bağlı olarak, problem durumunun çözümünü kolaylaştırmak amacıyla önerilerini iki şekilde oluşturabilmektedir. Bunlardan ilki araştırma sonuçlarından yola çıkarak, gelecekte bu alanda çalışacak araştırmacılar için önerilerde bulunmak; bir diğeri ise araştırmaya ilişkin eksikliklerden bahsederek değişiklik önerilerinde bulunmaktır (Karasar, 2012, s. 254). Araştırma kapsamında katılımcılar tarafından ifade edilen farklı örneklem grubuna, alana ya da araştırmacılar yönelik önerilerde bulunma mantığı Karasar (2012) tarafından da ifade edildiği gibi problem durumuyla ilgili olarak gelecekteki çalışmalara kaynaklık oluşturmaktadır. Araştırmanın eksikliklerinin ortaya konulmasına ilişkin yapılan önerilerin ise katılımcılar tarafından dikkat edilmediği görülmüştür. Oysa ikinci durumda gerçekleştirilen araştırmanın eksikliklerine değinilerek yeni araştırmaların geliştirilmesine olanak sağlanmak öneri oluşturma noktasında oldukça önemlidir (Horzum & diğerleri, 2016).

Yukarıdaki sonuçlar neticesinde birtakım öneriler elde edilmiştir. Bunlardan ilki lisansüstü eğitimde var olan mevcut problemlerin çözümüne yönelik olarak ve lisansüstü eğitimin niteliğinde artışın sağlanması adına, lisansüstü öğrencilerin veri tabanlarında amaçlarına uygun kaynaklara nasıl ulaşabileceklerine ilişkin teknik ve mesleki terimlerin yabancı literatürdeki karşılıklarının temele alındığı derslerin lisansüstü programlara eklenmesine yöneliktir. Nitelik artışının sağlanması adına yapılacak bir diğer öneri ise, lisansüstü öğrencilerinin eğitim yaşantıları boyunca bir araştırmanın problem durumunun belirlenmesinden raporlaştırılma sürecine kadar bir araştırmada aktif olacakları uygulamaların birer parçası haline gelmelerinin sağlanması şeklindedir. Bu bağlamda ise lisansüstü eğitim sürecinde bireylerin farklı araştırmacı gruplarıyla işbirliği içerisinde olacakları, bilim yapma ve yayma imkânlarının artırılması önemli görülmektedir.

Bir diğer önemli husus ise bilimsel araştırmanın önemli aşamalarından biri olan veri toplama aracına ilişkindir. Bu bağlamda bireylerin ölçek, anket, görüşme formu gibi veri toplama araçlarını geliştirebilecekleri derslerin lisansüstü eğitim sürecinde yer alması katılımcıların büyük bir kısmı tarafından ifade edilen araştırmaya uygun veri toplama aracı geliştirememeye sorununa çözüm olacağı düşünülmektedir. Araştırmanın dikkate değer sonuçlarından bir tanesi katılımcıların problem durumu belirlemede zorluk yaşamalarıdır. İyi bir problem durumu belirleyebilme ise, çevresindeki sorunlarla ilgili, alanına ilişkin gelişmeleri

yakından takip eden, güncel konulara hâkim, araştıran ve sorgulayan bireyler ile mümkündür. Bu gerekçeyle her zaman sorgulanmaya, araştırmaya ve bilimsel verilere dayalı uygulamalara dayalı öğretim sürecinin eğitimin her kademesinde var olması araştırma bağlamında yapılacak bir diğer öneridir.

Kaynakça

- Avcı, D., Poyrazlı, Ş., & Gençoğlu, C. (2020). Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik (Pdr) lisansüstü eğitimine ilişkin bir değerlendirme, Pdr lisansüstü öğrencilerinin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(228), 175-213. DOI: 10.37669/milliegitim.756760
- Aydın, A., & Uysal, Ş. (2014) Türkiye’de eğitim yönetimi teftişi planlaması ve ekonomisi alanındaki doktora tezlerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 177-201. DOI: 10.17240/aibuefd.2014.14.1-5000091508
- Bacanak, A., Değirmenci, S., Karamustafaoğlu, S., & Karamustafaoğlu, O. (2011). E-dergilerde yayınlanan fen eğitimi makaleleri: Yöntem analizi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 8(1), 119-132. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cjo/issue/42044/499006>
- Beisenbayeva, L. (2017). *Türkiye ve Kazakistan’da eğitim bilimleri ve alan eğitimi konusunda lisansüstü eğitimi yapan öğrencilerin bilimsel araştırma yeterliklerinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi
- Bayar, A., & Duran, E. (2019). Lisansüstü eğitimde nitelik sorunları. *AVRASYA Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(20), 219-240. <https://doi.org/10.33692/avrasyad.664273>
- Bozan, M. (2012). Lisansüstü eğitimde nitelik arayışları. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4(2), 177-187. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sobiadsbd/issue/11354/135707>
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (2. Baskı). Pegem Akademi: Ankara.
- Can, Ş., & Ceyhan, B. (2015). Eğitim bilimleri enstitüsü lisansüstü öğrencilerinin bilimsel rapor yazma ve yayınlama konusundaki görüşleri (Muğla ili örneği). *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1(35), 43-53. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sobbiad/issue/36421/412506>
- Çelenk, M., & Bayar, A. (2019). Sınıf öğretmenlerinin lisansüstü eğitimine ilişkin görüşleri. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 225-237. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cybd/issue/49666/594769>
- Çiltaş, A., Güler, G., & Sözbilir, M. (2012). Türkiye’de matematik eğitimi araştırmaları: Bir içerik analizi çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 565-580.
- Dilci, T. (2019). Eğitim bilimleri örnekleminde lisansüstü eğitimin niteliksel boyutuna ilişkin görüşler (Nitel bir çalışma). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(1), 159-179. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/firatsbed/issue/43827/538667>
- Dursun, F., & Yıldırım, V. Y. (2020). Eğitim programları ve öğretim alanındaki lisansüstü öğrencilerin lisansüstü öğrenim sürecine ilişkin görüşleri. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(3), 370-390. Doi: 10.18026/cbayarsos.745499
- Erlanson, D. A., Harris, E. L., Skipper, B. L., & Allen, S. D. (1993). *Doing naturalistic inquiry: A guide to methods*. London: Sage Publications.
- Ergun, M., & Çilingir, F. (2013, 10-11 Mayıs). *İlköğretim Bölümünde Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Örneği*. VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu Bildiriler El Kitabı, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Ergün, M., Recepoğlu, E., Küçük, Z. A., & Oğuz, K. (2014). Türkiye’deki üniversitelerde eğitim denetimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(1), 25-40. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefdergi/issue/22603/241535>
- Eskici, M., & Çayak, S. (2017). Eğitim bilimleri anabilim dalında yapılan yüksek lisans tezlerine genel bir bakış. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 211-226. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/trakyasobed/issue/30919/335658>
- Ezer, F., & Aksüt, S. (2021). Sosyal bilgiler eğitimi lisansüstü öğrencilerinin bilimsel etiğe ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(78), 911-933.

DOI:10.17755/esosder.814551

- Heck, R. H., & Hallinger, P. (2005). The study of educational leadership and management. where does the field stand today? *Educational Management Administration and Leadership*, 33(2), 229-244. DOI: 10.1177/1741143205051055
- Horzum, T., Çelik, F., Gök, E., Kumlu, G. D. Y., Şahin, D., Yanış, H., ... & Hacıoğlu, Y. (2016). Sosyal bilimler alanlarında hazırlanan tezler için raporlaştırma önerileri: Bir tez nasıl yazılmalıdır?. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(3), 489-521. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gefad/issue/29794/320358>
- İnel, Ekici, D., Ekici, M., & Can, İ. (2020). The examination of pre-service teachers' views, expectations, and awareness about postgraduate education. *SDU International Journal of Educational Studies*, 7(2), 212-227. Doi: 10.33710/sduijes.676425
- İlter, İ. (2020). Akademik başarı, lisansüstü eğitim farkındalığı ve lisansüstü eğitim niyeti arasındaki ilişkiler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 53(1). 117-156. DOI: 10.30964/auebfd.582502.
- Kabasakal, Ç., & Yel, M. (2020). Biyoloji öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik görüşleri. *Anadolu Öğretmen Dergisi*, 4(2), 243-259, DOI: 10.35346/aod.818768.
- Karadağ, E. (2009). Eğitim bilimleri alanında yapılmış doktora tezlerinin tematik açıdan incelemesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 75-87. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1494020>
- Karaman, S., & Bakırcı, F. (2010). Türkiye’de lisansüstü eğitim: sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 94-114. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gopsbad/issue/48557/616554>
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (24. Baskı). Ankara: Nobel yayıncılık.
- Kart, A., & Gelbal, S. (2014). Öğretmen adaylarının bilimsel araştırma öz yeterlik algılarının ikili karşılaştırmalı yargılar yöntemiyle belirlenmesi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 5(1), 12-23. <https://doi.org/10.21031/epod.21383>
- Korkmaz, Ö., Şahin, A., & Yeşil, R. (2011). Bilimsel araştırmaya yönelik tutum ölçeği geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *İlköğretim Online*, 10(3), 961-973. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ilkonline/issue/8591/106788>
- Koşar, D., Er, E., & Kılınç, A. Ç. (2020). Öğretmenlerin lisansüstü öğrenim görme nedenleri: Nitel bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 53, 370-392. Doi: 10.21764/maeuefd.581698
- Küçükkoğlu, A., & Ozan, C. (2013). Sınıf öğretmenliği alanındaki lisansüstü tezlere yönelik bir içerik analizi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(12), 27-47. <http://www.ijoess.com/DergiTamDetay.aspx?ID=63&Detay=Ozet>
- Kurtoğlu, Erden, M., & Seferoğlu, S. S. (2021). Lisansüstü düzeyde eğitime ilişkin öğrenci değerlendirmeleri: bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü lisansüstü öğrencileri örneği. *Milli Eğitim*, 50(230), 939-958. DOI: 10.37669/milliegitim.653099
- Nartgün, Z. (2010). Sınıf içi durum belirleme tekniklerine dayalı öğretimin öğrencilerin araştırma teknikleri yeterlik düzeyleri üzerindeki etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 35(157), 113-127.
- Nayır, F. (2011). Eğitim bilimleri alanında lisansüstü öğrenim görmekte olan müfettiş, okul yöneticisi ve öğretmenlerin sorunları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 44(2), 199-222.
- Noble, H., & Smith, J. (2015). Issues of validity and reliability in qualitative research. *Evidence-Based Nursing*, 18(2), 34-35. <http://dx.doi.org/10.1136/eb-2015-102054>
- Özenç, M., & Gül Özenç, E. (2013) Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin çok boyutlu olarak incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 171(171), 13-28. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsadergisi/issue/21497/230486>

- Özmen, Z. M., & Güç, F. A. (2013). Doktora eğitimi ile ilgili yaşanan zorluklar ve baş etme stratejileri: Durum çalışması. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(3), 214-219. DOI: 10.5961/jhes.2013.079
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (Çev. M. Bütün ve S.B Demir). Ankara.
- Saracalolu, A. S., Varol, R., & Evin, İ. (2005). Lisansüstü eğitim öğrencilerinin bilimsel araştırma kaygıları, araştırma ve istatistiğe yönelik tutumları ile araştırma yeterlikleri arasındaki ilişki. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 187-199. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deubefd/issue/25433/268360>
- Sayan, Y., & Aksu, H. (2005). Akademik personel olmadan lisansüstü eğitim yapan bireylerin karşılaştıkları sorunlar üzerine nitel çalışma: Dokuz eylül üniversitesi – Balıkesir üniversitesi durum belirlemesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 59-66. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deubefd/issue/25433/268402>
- Sözer, A. N., Tütüncü, Ö., Doğan, İ. Ö., Gencel, U., Gül, H., Tenikler, G., vd. (2002). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde lisansüstü eğitim kalitesinin artırılmasına yönelik bir alan araştırması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 41-65. <http://hdl.handle.net/20.500.12397/5425>
- Silverman, D. (2018). *Nitel verileri yorumlama*. (Dinç, E, Çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Suri, H. (2011). Purposeful sampling in qualitative research synthesis. *Qualitative Research Journal*, 11(2), 63-75. <https://doi.org/10.3316/QRJ1102063>
- Tonbul, Y. (2017). Sosyal bilimler enstitülerinin lisansüstü eğitimin niteliğini artırmadaki rolü. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(1), 150-162. DOI: 10.5961/jhes.2017.193
- Toprak, E., & Taşgın, Ö. (2017). Öğretmenlerin lisansüstü eğitim yapmama nedenlerinin incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(13), 599-615. <https://doi.org/10.26466/opus.370680>
- Ünal, S., & Ada, S. (2007), *Eğitim bilimine giriş*, Nobel Yayınları, Ankara.
- Yaşar, Ş., & Papatğa, E. (2015). İlkokul matematik derslerine yönelik yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2).113-124. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/trkefd/issue/21482/230218>
- Yenilmez, K., & Sölpük, N. (2014). Matematik dersi öğretim programı ile ilgili tezlerin incelenmesi (2004-2013). *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 33-42. <http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/05.yenilmez.pdf>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara, Seçkin Yayıncılık
- YÖK, (2016). Lisansüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliği. Erişim tarihi: 12.05.2021

Extended Abstract

Introduction

Postgraduate education is a planned and programmed education level that teaches individuals to do research in the field of interest after undergraduate education and aims to train scientists who produce science and technology through research (Nayır, 2011). Among the aims of this education level is to raise individuals who can share the knowledge they produce, who are researchers and who have scientific attitudes and behaviors (Ünal & Ada, 2007). Thus, postgraduate students are expected to have individual researcher identity and knowledge, skills and competencies related to scientific research (Kart & Gelbal, 2014). The existence of individuals with scientific research competence is very important for societies. For this reason, it is considered very important to train individuals with these characteristics at different levels of education, especially at the higher education level. In terms of raising individuals with these characteristics, it is very important to reveal the perspectives of individuals who continue to the existing education level regarding the scientific research process. This situation constitutes the aim of the study. The aim of the study is to reveal the views of graduate students on different stages of the scientific research process.

Method

The research was carried out in accordance with the qualitative model. The study group of the research consists of 30 graduate and doctoral students who continue their education and training at the Faculty of Education of a university located in the Northwest of Turkey. While determining the study group, the maximum sampling method, which is one of the purposive sampling methods, was used. The data of the research was used as interview, which is one of the qualitative research data collection methods. While the interview questions were being prepared, attention was paid to the questions that were thought to reveal the perspectives of the participants on the scientific research process. In the process of interpreting the interview data, the data obtained from the interview records were analyzed in accordance with the content analysis.

Results

Some of the results obtained in the context of the research carried out in order to determine the views of the individuals who continue their graduate education on the scientific research process are included. When the interview questions directed to the participants regarding the problem situation were analyzed, it was determined that most of the participants had opinions that they could not identify the problem situation of research (n=8) or that they frequently consulted their advisors while determining the problem situation (n=4). In addition, it was determined that many participants took into account only one of the criteria such as being original, contributing to science, being clear and understandable, and being suitable for the method when determining the problem situation. It is related to the method part of scientific research, which constitutes another sub-problem of the research. The first of the remarkable results in this context is "How do you analyze the data of the research?" 12 participants stated that they felt inadequate in quantitative data analysis, and 4 participants stated that they applied to experts. In this context, it can be interpreted that the participants are far from making conscious decisions during the analysis of the research data. This situation can be explained by

the necessity of postgraduate students to be open to development in data analysis, especially in statistical analysis.